

УДК 372.881.111.1

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/41-3-33>**Наталія СОЛОШЕНКО-ЗАДНІПРОВСЬКА,***orcid.org/0000-0002-4721-8336*

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри теорії і практики англійської мови

Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

(Харків, Україна) panizadneprovskaya@hnpu.edu.ua

НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ ГАЛУЗЕЙ УСНИМ ПУБЛІЧНИМ ПРОМОВАМ НАУКОВОЇ ТЕМАТИКИ

Представлена розвідка має на меті висвітлити основні етапи методики формування в здобувачів умінь публічно виступати перед аудиторією та будувати власні іншомовні промови наукової тематики. Пропозиція в статті методика інтегрована в загальний процес формування іншомовної комунікативної компетенції та ґрунтується на аналізі низки наукових і методичних джерел та власного досвіду роботи зі здобувачами різних рівнів навчання та професійного спрямування. Актуальність теми зумовлена насамперед активними інтеграційними процесами країни до світової спільноти як у науковій, так і в освітній сфері, активним розвитком міжнародної академічної мобільності тощо. Робиться акцент і на відсутності повноцінної методики формування відповідних умінь. Розглянута в роботі методика представляє собою двоетапну роботу з формування вміння публічно виступати перед аудиторією з науковою промовою чи доповіддю професійної тематики. На першому етапі паралельно з формуванням загальної іншомовної компетенції з акцентом на професійний / науковий профіль пропонується інтегрувати в навчальний процес, особливо на заняттях із розвитку зв'язного іншомовного мовлення, поступове знайомство здобувачів із матеріалами, які виступають ключовими для формування відповідної компетенції та вміння. Так, пропонується оглядове знайомство з основами академічного мовлення та науковим стилем, який характерний для англійського наукового дискурсу, основами класичної риторики та її сучасними тенденціями; акцент робиться на роботі з автентичними іншомовними фрагментами як наочним матеріалом як для формування складників іншомовної компетенції (розвиток сприймання інформації іноземною мовою на слух, розширення лексичної бази тощо), так і для знайомства з особливостями усних публічних промов. Другий етап має бути орієнтований насамперед на практичне відпрацювання вміння побудови усних публічних промов наукової тематики та закріплення набутих у процесі навчання знань. Пропонована методика буде доцільною в умовах обмеженої кількості годин, які відведені на вивчення іноземної мови, оскільки вона синтезує в собі як формування іншомовної комунікативної компетенції, так і формування вміння та навичок публічних виступів іноземною мовою.

Ключові слова: публічна промова, іноземна мова, іншомовна компетенція, комунікативна компетенція, культура мовлення, академічне мовлення, немовні спеціальності.

Nataliia SOLOSHENKO-ZADNIPROVSKA,*orcid.org/0000-0002-4721-8336*

Ph.D. in Philology, Associate Professor,

Associate Professor at the Department of Theory and Practice of the English Language

H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University

(Kharkiv, Ukraine) panizadneprovskaya@hnpu.edu.ua

PUBLIC SPEAKING TRAINING ON SCIENTIFIC TOPICS FOR STUDENTS OF NON-LANGUAGE SPHERE

The presented article aims to highlight the main stages of the methodology of forming in students the ability to speak publicly in front of an audience and build their foreign language speeches on scientific topics. The proposed methodology is integrated into the general process of formation of foreign language communicative competence and is based on the analysis of several scientific and methodological sources, and also on the own author's work experience with applicants of different levels of education and professional orientation. The relevance of presented paper is primarily due to the active country's integration processes to the world community in the sphere of science and education, and also the active development of international academic mobility and more. There is an emphasis on the lack of full-fledged methodology of the relevant skills formation. Considered methodology is a two-stage process of the ability formation to speak publicly in front of the audience with a scientific speech or report on professional topics. In the first stage, in parallel with the formation of general foreign language competence with an emphasis on professional/scientific profile, it is proposed to integrate into the educational process the gradual acquaintance of applicants with materials that are key

to relevant competence and skills. Thus, for students there is proposed an overview of the basics of academic speech and scientific style, which is characteristic of English-language scientific discourse; the basics of classical rhetoric and its modern trends; the emphasis is on working with authentic foreign language fragments as illustrative material both for the formation of components of foreign language competence and acquaintance with the features of oral public speeches. The second stage should be focused primarily on the practical development of the ability to build public speeches on scientific topics and strengthening the knowledge in the learning process. The proposed methodology will be appropriate in terms of a limited amount of hours devoted to the study of a foreign language, as it synthesizes both the formation of foreign language communicative competence and the formation of skills and abilities of a foreign language public speaking.

Key words: public speech, foreign language, foreign language competence, communicative competence, speech culture, academic speech, non-language specialties.

Постановка проблеми. Активні євроінтеграційні та глобалізаційні процеси у сфері економіки, політики, соціально-культурної інтеграції, інтенсивне зростання рівня міжнародних контактів, інтенсифікація міжнародного співробітництва та наукових обмінів у різних галузях функціонування соціуму, культури та науки сприяють очевидній необхідності підготовки сучасних здобувачів вищої освіти, які були б здатні до якісної комунікації та конструктивного діалогу з представниками інших країн, культур та наукового поля. Ці процеси сприяють тому, що для сьогоденного освітнього простору особливого значення набуває питання формування та розвитку особистості як активного учасника діалогу культур та різних рівнів сучасного соціуму – особистості, яка здатна до прояву себе та осягнення іншої культури й готова до якісної та результативної взаємодії з її представниками в процесі міжкультурної комунікації.

Формування й розвиток особистості сучасного здобувача вищої освіти як суб'єкта полікультурного й багатомовного світу неможливе без ретельного урахування актуальних на сьогодні освітніх і комунікативних тенденцій та форм спілкування, однією з яких є форма усного спілкування в професійній галузі – усна публічна промова або презентаційний виступ наукової тематики. Такий жанр публічного мовлення останнім часом набуває особливої популярності, а отже, вміння та проведення презентаційних виступів із представленням власних наукових здобутків, своєї діяльності, результатів досліджень, наукових досягнень іноземною мовою стає одним із важливих складників професійної компетенції, формування якої розглядається як головна мета сучасної вищої освіти.

Сучасні здобувачі вищої освіти в повному обсязі усвідомлюють всю необхідність та значущість володіння діловою та академічною англійською мовою як засобом міжнародного спілкування, який сприяє професійній мобільності та конкурентній спроможності фахівців різних галузей, і розуміють весь спектр перспектив участі в міжнародних академічних програмах та обмінах, навчанні в зарубіжних освітніх закладах, роботи

за кордоном. Але доволі часто відсутність сформованої комунікативної компетенції, знання правил академічної комунікації, досвіду написання тез і статей, вміння складати усні презентаційні виступи стають головною перешкодою до реалізації вище згаданих можливостей. У сучасному науковому просторі тільки презентація власних наукових здобутків іноземною мовою надає можливість забезпечити визнання нових ідей, методів, рішень, а великий відсоток здобувачів освіти при високому рівні професійних знань та достатньому рівні володіння іноземною мовою не в змозі якісно та доцільно використовувати англійську мову для реалізації наукових та професійних цілей. Однією з причин такого явища є відсутність єдиної та повноцінної методики навчання сучасних здобувачів будувати усні публічні виступи іноземною мовою та представляти їх. Усі ці аспекти зумовлюють актуальність та важливість теми представленої наукової розвідки.

Аналіз досліджень. Варто зазначити, що іншомовний науковий стиль як один із функціональних стилів у межах іншомовної стилістики доволі ретельно й ґрунтовно розглянуто щодо теоретичних особливостей (І.В. Арнольд, Ю.О. Комарова, Т.М. Рибіна, Л.Г. Погиба, Т.О. Грибіниченко, Л.М. Голіченко та ін.); деякі наукові розвідки присвячені аргументаційній складовій публічних іншомовних промов (Р.П. Мільруд, А.Я. Гайсіна, С.В. Костюк, О.А. Ревенко та ін.) та їхній риторичній складовій, риторичній загалом (Л.І. Мацько, О.М. Мацько); розвідки зарубіжних дослідників присвячені підвищенню ефективності усних промов різної тематики (Ch. Anderson, D. Carnagey, J. Esenwein; зокрема виступам наукової тематики присвячені роботи авторства M. Cargill, P.O. Connor, G. Craswell).

Широкий спектр джерел, присвячених науковому стилю мовлення та лінгвостилістичним особливостям публічних промов різної тематики та спрямування, створює ґрунтовну основу для відбору змісту і структури навчання, складання різнотипних вправ і т. ін., але варто зазначити, що при всій необхідності і значущості таких досліджень

прикладний та методичний аспект формування вміння усних публічних виступів наукової тематики в здобувачів вищої освіти в процесі фахової (немовної) підготовки залишається відкритим для подальших досліджень та розроблення.

Мета статті – розглянути основні етапи та підходи формування вміння здобувачів вищої освіти з підготовки усного публічного (презентаційного) виступу наукової тематики та запропонувати методичні рекомендації щодо проведення навчальних занять із формування відповідної компетенції з погляду викладацької діяльності.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до вимог сьогодення та сучасних освітніх стандартів уміння грамотно та ефективно презентувати аудиторії усну промову або доповідь – одна з умов успішної професійної діяльності. У процесі формування та розвитку іншомовної компетенції на заняттях з іноземної мови особливо на старших курсах головним завданням викладача є розширення іншомовних наукових та професійних компетенцій студента, допомога в представленні власних наукових досягнень іноземною мовою (Комарова, 2008: 20) тощо. Зазначимо, що здебільшого на сьогодні іншомовна підготовка, на жаль, не надає здобувачам відповідного рівня готовності до реалізації міжнародної наукової комунікації як в усній, так і в письмовій формі. Такі труднощі пов'язані насамперед із самим фактом та процесом комунікації іноземною мовою та ускладнюються необхідністю використання наукового стилю мовлення, який може стати проблемним навіть для носіїв мови. На нашу думку, варто зазначити, що науковий стиль – функціональний стиль мовлення, який використовується для реалізації інтелектуальної та комунікативної функції, зокрема, у науковій галузі. Для цього стилю характерні: логічність, точність, однозначність вираження ідей, узагальненість сказаного, використання точних та статистичних даних, чітка та прозора аргументація думок (Солошенко-Задніпровська, 2021: 235) тощо. На думку багатьох дослідників науковим текстам (статтям, тезам, доповідям і т. ін.) притаманна низка характерних якостей, наприклад, стандартизованість, систематичність, безособовість, узагальненість, використання термінологічного апарату, наукової та спеціальної лексики, інтелектуальна експресивність і суб'єктно-оцінна нейтральність, чітка структура тексту. Дослідження в гуманітарній галузі характеризуються здебільшого вербальним способом викладу матеріалу, у той час як для розвідок прикладних та точних наук характерним є використання точних даних, розрахунків, статис-

тики тощо. Цей факт також варто враховувати при роботі зі здобувачами різних напрямів підготовки.

Отже, при формуванні іншомовної компетенції викладачеві варто приділяти увагу іншомовному науково-дослідному компоненту зазначеної компетенції майбутнього фахівця як одного із головного складника комплексу вмінь загального характеру та надпрофесійних навичок, які допомагають вирішувати професійні завдання на різних рівнях (soft skills). Такі навички та вміння, що формуються під час вивчення іноземної мови здобувачами немовних спеціальностей, дають змогу науковцям та фахівцям різних галузей ефективно реалізовувати професійну діяльність іноземною мовою. Іншомовна компетентність у науково-дослідній сфері будується на основі створення мовних системно-цілісних зв'язків у контексті діяльності фахівця через процеси диференціації, осмислення, аналізу й синтезу, порівняння, висновки і т. ін.

Формування та розвиток іншомовної компетентності в галузі професійної та науково орієнтованої комунікації надає можливість здобувачам вищої освіти якісно та доцільно реалізовувати міжкультурне спілкування в науковому полі; взаємодіяти з носіями іншої культури з урахуванням тенденцій сучасного наукового світогляду, професійної специфіки, національних особливостей та норм і уявлень; обирати доцільні комунікативні патерни вербальної й невербальної поведінки на основі відповідних культурологічних та наукових знань відповідно до традицій різних країн та в межах полілогу культур; у процесі міжнародної інтеграції та академічної мобільності зберігати національну самоідентифікацію.

Для ефективного засвоєння та подальшого якісного використання іноземної мови фахівцями немовних спеціальностей насамперед варто підвищувати ефективність вивчення іноземної мови і вдосконалювати практичну орієнтованість змісту такої освіти на рівні професійного та академічного / наукового усного та письмового мовлення, що зумовлює роботу в таких напрямках: організація освітнього процесу здобувачів, послуговуючись особистісно-орієнтованим та діяльнісним підходами; використання продуктивних підходів і методів для практичної реалізації вживання академічного мовлення та наукового іншомовного стилю в процесі навчання здобувачів немовних спеціальностей закладів вищої освіти; використання автентичних матеріалів у процесі формування й розвитку іншомовної компетенції; розроблення та імплементація метрологічної основи для вдосконалення академічного мовлення (пись-

мовного та усного) у процесі вивчення іноземної мови. Такі напрями роботи мають тісний зв'язок із максимальним рівнем розвитку в здобувачів вищої освіти різних рівнів навичок та вмінь ефективного використання академічного мовлення та наукового стилю, що, у свою чергу, передбачає багаторівневу інтеграцію всіх видів мовленнєвої діяльності на немовних профілях з акцентом на професійний / науковий напрям підготовки та індивідуальні здібності реципієнта.

Зазначимо, що для реалізації продуктивного навчання здобувачів усному академічному англійському мовленню необхідно застосовувати низку таких дидактичних принципів, як: послідовність етапів навчання (від початкового до просунутого) з урахуванням індивідуального рівня здобувача чи групи; цілісність формування іншомовної компетенції; доцільна та продумана інтеграція всіх видів мовленнєвої активності (говоріння, письмо, сприймання мови на слух, читання). Необхідність поєднання та імплементації перерахованих принципів зумовлена тим, що усне публічне мовлення іноземною мовою в умовах підготовки фахівців немовного профілю буде виступати в тісному взаємозв'язку таких складників: усна публічна промова / виступ буде представлена (-ий) як самостійний вид мовлення (на одному рівні з читанням, говорінням і т. ін.); як один із засобів підвищення загальної якості професійної підготовки фахівців різного профілю тощо. Саме тому для результативного навчання студентів усним публічним промова наукової тематики іноземною мовою також необхідно орієнтуватися й на принципи комплексності навчання й адаптивності з загальною профільною підготовкою, щоб забезпечити як поступове формування вдосконалення рівня володіння іноземною мовою, так і розвиток професійних якостей мовної діяльності здобувачів як майбутніх фахівців (наприклад, володіння термінологічною базою на іноземній мові, знання основ наукового етикету, традицій інших культур, міжнародного наукового світогляду тощо). Мінімальною вимогою може стати робота з професійно-орієнтованою лексикою, читання автентичних текстів за напрямком відповідного профіля тощо (Soloshenko-Zadniprovska, 2020: 233; Солошенко-Задніпровська, 2018).

На основі багаторічного досвіду роботи зі здобувачами різних рівнів немовних профілів (зокрема, здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти природничого факультету Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди) пропонуємо до розгляду основні напрями роботи для формування та

розвитку вміння будувати усні публічні промови наукового спрямування. Методику навчання варто розділяти на два основні етапи формування необхідних навичок. На першому етапі відбувається формування загальної іншомовної компетенції. Базовими на цьому етапі є робота з граматичним та лексичним матеріалом, робота з текстами та автентичними матеріалами з акцентом на профільну підготовку, розвиток комунікативних навичок. Доцільно на цьому етапі використовувати вдало підібрані робочі роздаткові матеріали як загального, так і професійного характеру. Паралельно з цим варто розпочинати знайомство студентів із основними принципами ораторської майстерності (як класичних основ риторики, так і її сучасних тенденцій). На цьому етапі викладач насамперед має акцентувати увагу здобувачів на тому, що метою усного публічного виступу є вплив на аудиторію слухачів, наприклад, її переконання в правильності / неправильності того чи іншого питання чи погляду, який здійснюється за допомогою трьох ключових принципів, запропонованими ще класиками античної риторики: *логосу* (переконання реципієнта за допомогою аргументів, доказів тощо), *етосу* (переконання слухачів через використання особистих якостей оратора, його статусу, досвіду і т. ін.) і *пафосу* (переконання через вплив на внутрішній світ слухачів, їхні емоції, симпатії, уяву і т. ін.) (Мацько, Мацько, 2006: 10–11). Тут варто зазначити, що залежно від намірів оратора в побудові промови буде превалювати той чи інший принцип, але найпереконливіші й найбільш виразні промови синтезують у собі всі вище зазначені елементи, саме тому здобувачі мають усвідомити, що тільки завдяки грамотному поєднанню в промові оратора емоційного й раціонального компонентів можливо створити переконливий виступ.

Під час формування іншомовної комунікативної компетенції та знайомства здобувачів із теоретичними основами побудови промов на заняттях з іноземної мови доцільним буде використання наочних ілюстративних матеріалів. Можна запропонувати для роботи, наприклад, відеоматеріали, що містять фрагменти публічних промов англійських спікерів, які розміщені на платформі *Ted Talks* (www.ted.com), оскільки цей сервіс містить велику кількість відеозаписів промов англійських спікерів. До переваг використання матеріалів цього сайту можна також зарахувати доступність матеріалів, можливість неодноразово переглядати матеріали та повертатися до роботи з ними, використання субтитрів та текстових варіантів промов, тематика таких промов є дотичною до акту-

альних проблем сьогодення, що може викликати в здобувачів цікавість до роботи з таким матеріалом. Акцентуємо увагу й на тому, що на думку низки дослідників та на основі аналізу низки наукових розвідок та методичних розробок (у галузі психології та методики навчання іноземній мові), відеоматеріали можна вважати ефективним та результативним засобом навчання іноземної мови (Altman, 1989; Wember, Buchynska, 2016: 21), оскільки вони об'єднують кілька каналів сприйняття інформації: аудіальний та візуальний, що розвиває в здобувачів сприйняття іноземної мови на слух та вміння аналізувати почуте. Паралельно з цим здобувачі спостерігають за тим, як варто поводитися перед публікою, знайомляться з прийомами роботи з аудиторією, аналізують структури різних промов тощо. Роботу на цьому етапі можна організувати за класичною для роботи з відеоматеріалами схемою, що включає такі фази: **1) переддемонстраційну, 2) демонстраційну та 3) післядемонстраційну;** та запропонувати низку вправ для роботи з лексичним та граматичним матеріалом, завдання на заповнення пропусків у текстових варіантах промов, завдання на розуміння почутого та на аналіз структури почутого тощо. Такий підхід із використанням наочного матеріалу дає змогу об'єднати декілька освітніх завдань: якісно сприяє формуванню та розвитку іншомовної компетенції та знайомить здобувачів з основами побудови і структури публічних промов, ораторськими прийомами і т. ін.

Під час подальшої роботи відбувається знайомство здобувачів зі структурою та технологією ефективного виступу, особливостями англомовного дискурсу щодо публічних промов, адже для промов та виступів англомовних спікерів характерним буде послідовне, прямолінійне, логічне викладення аргументів, які за каноном подаються за основним твердженням, ґрунтовна опора на факти, конкретність і ясність суджень. Аргументи розташовуються в ієрархічному порядку: починаючи від найбільш загального до найбільш змістовного та чіткого.

Зазначимо, що аналізуючи низку англомовних усних публічних доповідей іноземною мовою україномовних здобувачів вищої освіти було встановлено, що студенти при підготовці усних виступів стикаються з низкою труднощів, серед яких: суб'єктивність або відсутність посилань на авторитетні джерела, суб'єктивна аргументація власних думок, хаотичність, відсутність логіки (що також суперечить канонам наукового дискурсу, зокрема й англомовного). Усе це ускладнює сприйняття слухачами основної думки, закладе-

ної в основу публічного мовлення. Крім цього повністю відсутнє акцентування на важливих моментах доповіді – наприклад, відсутнє інтонаційне оформлення (яке характерне для англомовного мовлення), від якого, на нашу думку, також залежить успіх виступу перед аудиторією. Тому особливу увагу на етапі знайомства з основами красномовства слід приділити і знайомству зі структурою сучасних публічних виступів. Ядром будь-якої промови є вдало підібрані аргументи чи наукові доводи для підтвердження тези, яка висувається як ключова та вимагає доказів чи доведення. Структурно аргументацію в публічних промовах можна представити такими компонентами: теза-судження, що висувається оратором; аргументи, які він використовує для доведення тези; і демонстрація, за допомогою якої обґрунтовується достовірність або правомірність тієї чи іншої тези (думки). Можна познайомити здобувачів із розповсюдженими та доволі простими структурами побудови публічних промов. Наприклад, зрозумілою та вдалою для практичної імплементації в освітній процес є структура побудови публічного виступу за технологією «*Message House*» (або «*Будиночок*»). Ключовою перевагою роботи із зазначеною моделлю публічного виступу є її наочність і простота в структуруванні інформації. Технологія дістала свою назву від графічного представлення схеми побудови публічної промови, яка схематично подана у вигляді будинка, який складається з трьох блоків: основи, колон та даху. На сьогодні така схема є доволі розповсюдженою серед професійних спікерів і активно обговорюється під час навчання майстерності публічних виступів (Середа, 2016: 15–16). Представлена до розгляду технологія ґрунтується на чіткому структуруванні інформації, що міститься у виступі. Отже, ця технологія містить три основні структурні елементи: *послання; аргументи; підстави*. Так, *послання (key message)* – це основна частина промови, її базова ідея, яка відбивається у свідомості співрозмовника або аудиторії після того як публічний виступ завершено. Характерними рисами цієї частини виступу є лаконічність та легкість для сприйняття й розуміння слухачем. Пошук і формулювання головної думки у виступі – один із найважливіших етапів у підготовці промови. *Аргументи (core message)* – це те, на чому ґрунтується й що підтверджує основну думку виступу – є її доказом. Аргументи доводять основну думку, представлену в промові або виступі. На думку більшості фахівців, у галузі публічного мовлення для обґрунтування своєї позиції або думки перед аудиторією досить

трьох основних аргументів. Аргументи повинні точно і стисло доводити, чому думка, відображена в посланні, достовірна чи повинна бути прийнята аудиторією як правильна чи доцільна в конкретній ситуації (Середа, 2016: 15–16). *Підстави (evidence, proof and support)* – етап обґрунтування аргументів, наведення доречних доказів, прикладів, звернення до авторитетних джерел інформації чи дослідників, власного досвіду, статистичних даних тощо. Довести основну думку, яка закладена у виступі можна двома способами, спираючись на раціональні або емоційні докази, що підтверджують думку. Раціональними доказами вважаються *факти, статистика, дані досліджень, ретельний аналіз і ґрунтовні логічні міркування* (Середа, 2016: 15–16).

Підсумовуючи результати роботи першого етапу при формуванні вміння публічно виступати перед аудиторією слід зазначити наступне: на цій сходинці варто м'яко інтегрувати до процесу формування іншомовної комунікативної компетенції знайомство здобувачів вищої освіти з науковим стилем мовлення (характерним для англомовного дискурсу); основами риторики (та красномовства); з поширеними структурами англомовних публічних виступів; доцільним буде і використання автентичних ілюстративних матеріалів, як-от: відео-фрагменти, які стануть якісною підтримкою навчального процесу (у галузі вивчення іноземної мови). Акцентною має бути й опора на автентичні матеріали професійного напрямку (англомовні підкасти, тексти, вокабуляри тощо).

На другому етапі проводиться робота з навчання студентів побудови власне усного публічного виступу. Тут варто продовжувати роботу розпочату на попередньому рівні, пам'ятаючи про те, що на старших курсах у здобувачів має бути сформований достатній рівень володіння іноземною мовою, що дозволить розпочинати практичне відпрацювання побудови усних публічних промов наукової тематики. Насамперед варто посилити роботу здобувачів щодо аналізу матеріалів, які представляють собою фрагменти промов, щоб закріпити знання про структуру промов, прийоми, які можуть використовуватися спікерами, лінгвістичні особливості, регламент промов тощо.

Основним видом діяльності можуть бути завдання з побудови власних міні промов іноземною мовою перед іншими здобувачами-майбутніми колегами. Доречно буде, якщо тематика таких виступів буде пов'язана з науковими чи професійними інтересами здобувача, оскільки це підтримує інтерес до теми власних наукових пошуків, дає змогу познайомитися з іншомов-

ними джерелами інформації, мотивує до професійного розвитку та розвиває низку гнучких навичок. Ефективною буде й робота з мовними кліше, які притаманні науковому стилю мовлення та лексико-граматичними матеріалами, які стануть у нагоді при побудові власного виступу. Наприклад, щоб промова була виразнішою, легкою та зрозумілою для сприйняття, а також цікавою для слухачів, необхідно використовувати слова або фрази, які дають змогу оратору майстерно зробити плавний перехід від однієї думки до іншої. Як варіант, на перших етапах роботи з побудови власних виступів можна запропонувати до розгляду та використання низку традиційних фраз: *“Although...”*; *“One recent example...”*; *“On the other hand...”*; *“Let’s build on that...”*; *“At this point you may object that...”*; *“As an aside...”*; *“So, in summary...”* тощо, які стануть у нагоді.

Такі виступи серед здобувачів із власними промовами можна проводити у формі імпровізованих наукових круглих столів на заняттях з іноземної мови, які присвячені формуванню вміння зв'язного мовлення іноземною мовою.

Зазначимо, що пропонується методика стане в нагоді в умовах обмеженої кількості годин на вивчення іноземної мови, оскільки вона вдало поєднує як зусилля направлені на формування загальної іншомовної комунікативної компетенції, так і паралельно з цим формує в здобувачів низку вмінь та навичок для ефективного виступу перед аудиторією та представлення результатів власних наукових пошуків іноземною мовою

Висновки. Для освітнього простору України останніх років характерна модернізація системи навчання здобувачів освіти, яка спрямована на формування оптимальних шляхів удосконалення навчання іноземній мові, зокрема формування іншомовної компетенції для професійно-наукової діяльності. Цей процес наразі тісно пов'язаний із якісними можливостями для здобувачів сучасних закладів вищої освіти інтегруватися до міжнародної наукової спільноти. У цьому напрямі особлива увага має приділятися академічному спілкуванню у вигляді написання наукових розвідок (статей, тез, звітів тощо) з урахуванням міжнародних наукових традицій та презентації наукових здобутків в усній формі у вигляді доповідей, усних публічних виступів, дискусій тощо. Усе це наразі є надзвичайно актуальним та висуває завдання формування та розвитку іншомовних академічних умінь здобувачів на перший план у галузі іншомовної освіти в межах вищої освіти. Отже, на сьогодні розвиток іншомовної компетенції для комунікації в

науковій площині дасть здобувачам вищої освіти різних рівнів змогу здійснювати ефективне міжкультурне професійно-орієнтоване спілкування – презентувати результати власних наукових здобутків на міжнародній арені; організувати взаємодію з представниками інших країн та носіями різних культур з урахуванням сучасних напрямів наукового світогляду, професійних особливостей, національних особливостей, міжнародних норм та уявлень; обирати доцільні норми поведінки, спираючись на відповідні знання, а головне – повною мірою реалізовувати власний

науковий потенціал на міжнародній науковій арені, підвищуючи рівень держави у світі. Зазначимо, що завданням представленої розвідки не було представлення повної методики навчання усних публічних промов іноземною мовою, а лише окреслення основних напрямів у цьому руслі, тому перспективою подальших розвідок є детальний розгляд питання аргументації в усних публічних промовах наукового спрямування, структури таких промов, розроблення методики навчання побудови англійських усних публічних промов як загальної тематики, так і наукової.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Комарова Ю.А. Дидактическая система формирования научно-исследовательской компетентности средствами иностранного языка в условиях последиplomного образования: автореф. дис. на соискание учёной степени доктора педагогических наук: 13.00.02. СПб, 2008. 67 с.
2. Мацько Л. І., Мацько О. М. Риторика. К.: Вища школа, 2006. 311 с.
3. Погиба Л.Г., Грибніченко Т.О., Голіченко Л.М. Українська мова фахового спрямування: підручник. К.: Кондор, 2011. 348 с.
4. Серета Н. В. Основи риторики для бізнес-лідерів: ефективний публічний виступ : навчальний посібник. К.: ДП «НВЦ «Пріоритети», 2016. 40 с.
5. Солошенко-Задніпровська Н. К. English for Students of Natural Sciences : навч. посіб. Харків : Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, 2018. 114 с.
6. Солошенко-Задніпровська Н.К. Англійська аргументована публічна промова як засіб впливу на аудиторію (на основі матеріалів конференції TED). *Аргументи сучасної філології: «нестача» і «бажання» у тексті. Матеріали Міжнародної наукової конференції.*, Харків. ХНПУ імені Г.С. Сковороди, Україна, 2-3 квітня 2021 року. Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2021. С. 235–239. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.4643976>
7. Altman R. The video connection: Integrating video into language teaching. Boston: Houghton Mifflin, 1989. 184 p.
8. Anderson Ch. TED Talks: The Official TED Guide to Public Speaking. HMH Books, 2016. 269 p.
9. Cargill M., Connor P.O. Writing Scientific Research Articles: Strategy and Steps. Wiley-Blackwell, 2009. 184 p.
10. Carnagey D., Esenwein J. Berg. The Art of Public Speaking, Gutenberg-tm eBooks, 2005. 285 p.
11. Craswell G. Writing for Academic Success. London: Sage Publications, 2004. 288 p.
12. Soloshenko-Zadniprovska N. English for Natural and Applied Sciences. *Іноземна мова у професійній підготовці спеціалістів: проблеми та стратегії [Електронний ресурс] : зб. тез доповідей IV Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. / Центральноукр. держ. пед. ун-т ім. В. Винниченка.* Кропивницький : РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2020. С. 233–235.
13. Wember V., Buchynska D. Modern types of educational video and features of their use in the educational process. *Educational Discourse.* 2016. № 1 (13). P. 19-27.

REFERENCES

1. Komarova Yu.A. Didakticheskaya sistema formirovaniya nauchno-issledovatel'skoj kompetentnosti sredstvami inostrannogo yazyka v usloviyax poslediplomnogo obrazovaniya [Didactic System for the Formation of Scientific Research Competence by Means of a Foreign Language in the Conditions of Postgraduate Education]: abstract of thesis for obtaining scientific degree of Candidate of Pedagogy: 13.00.02. SPb, 2008. 67 s. [in Russian].
2. Matsko L.I., Matsko O.M. Rytoryka [Rhetoric]. K.: Vyscha shkola, 2006. 311 s. [in Ukrainian].
3. Pohyba L.H., Hrybnychenko T.O., Holichenko L.M. Ukrainska mova fakhovoho spriamuvannia: pidruchnyk [Ukrainian Language of Professional Orientation: textbook]. K.: Kondor, 2011. 348 s. [in Ukrainian].
4. Sereta N.V. Osnovy rytoryky dlia biznes-lideriv: efektyvnyi publichnyi vystup : navchalnyi posibnyk [Fundamentals of rhetoric for business leaders: effective public speaking: a textbook]. K.: DP «NVTs «Priorytety», 2016. 40 s. [in Ukrainian].
5. Soloshenko-Zadniprovska N. K. English for Students of Natural Sciences : navch. posib [English for Students of Natural Sciences: textbook]. Kharkiv: H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, 2018. 114 s. [in English].
6. Soloshenko-Zadniprovska N.K. Anhlomovna arhumentovana publichna promova yak zasib vplyvu na audytoriiu (na osnovi materialiv konferentsii TED) [Reasoned English-language Public Speaking as a Means of Influencing the Audience (based on the materials of the TED conference)]. Arhumenty suchasnoi filolohii: «nestacha» i «bazhannia» u teksti. Materialy Mizhnarodnoi naukovoï konferentsii., Kharkiv. H.S. Skovoroda KhNPU, Ukraine, 2-3 April 2021. Kharkiv: H.S. Skovoroda KhNPU, 2021. S. 235–239. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.4643976> [in Ukrainian].
7. Altman R. The video connection: Integrating video into language teaching. Boston: Houghton Mifflin, 1989. 184 p.
8. Anderson Ch. TED Talks: The Official TED Guide to Public Speaking. HMH Books, 2016. 269 p.
9. Cargill M., Connor P.O. Writing Scientific Research Articles: Strategy and Steps. Wiley-Blackwell, 2009. 184 p.

10. Carnagey D., Eesenwein J. Berg. The Art of Public Speaking, Gutenberg-tm eBooks, 2005. 285 p.
11. Craswell G. Writing for Academic Success. London:Sage Publications, 2004. 288 p.
12. Soloshenko-Zadniprovska N. English for Natural and Applied Sciences. Inozemna mova u profesiinii pidhotovtsi spetsialistiv: problemy ta stratehii [Electronic Resource] : zb. tez dopovidei IV Mizhnar. nauk.-prakt. internet-konf. / Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University. Kropyvnytskyi: Editorial and publishing department of Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University, 2020. S. 233–235 [in English].
13. Wember V., Buchynska D. Modern types of educational video and features of their use in the educational process. *Educational Discourse*. 2016. № 1 (13). P.19-27.